

NOVA

SAMOUPRAVA

Izhaja vsakega 15. v mesecu.
Naročnina do konca leta 1928
20 Din.
Številka poštno-čkovnega urada
Ljubljana 12.592.

Glasilo gospodarstva, prosvete in politike.

Uredništvo in upravništvo:
Kočevje št. 18. - Telefon št. 5
Oglasi: mali beseda 2 Din, sicer
po dogovoru.
V uredniškem delu vrstica 10 Din

Vsebina: Italija in mi. — Kočevski mestni zastop in sanacija Mestne hranilnice. — Tedenske vesti. — Križi in težave mesta Kočevje.

Italija in mi.

Kočevje, 14. aprila 1929.

Morje, reke in gorovja naravno ločijo apeninski ali italijanski polotok od balkanskega. Narava sama je tako po klimi kot po legi odkazala vsakemu druge težnje in naravne cilje. Vsled naravnih razlik je tudi njuno prebivalstvo različno, ne samo po rasi, jeziku in narodnosti, ampak tudi po običajih in značaju. Tudi zgodovinski razvoj kot ga isti podaja danes, je različen tako v gospodarstvu kot državni strukturi. Le v eni točki se krijeta oba polotoka: v **analfabetizmu** ljudskih mas. Toda dočim je Balkanec analfabet brez svoje krivde, ker se je šele otrešal turškega srednjega veka, pa še to le proti volji evropskih civiliziranih narodov, tiči italijansko ljudstvo v analfabetizmu če ne po lastni krivdi, pa sigurno po krivdi svoje inteligence, torej svojih voditeljev.

Vsak normalno misleč človek bi pričakoval, da se bosta dve gospodarsko tako različni in z naravnimi mejami tako lepo ločeni deželi kot sta Balkan, ali da vzamemo njegov zapadni in centralni del, **Jugoslavijo**, harmonično izpolnjevala v korist obeh. Italijanska industrija in naše poljedelstvo in šumarstvo bi se v obojstransko korist imela tako spopolnjevati kot se spopolnjujeta industrialec in kmet. In to spopolnjevanje bi normalno moralo imeti za posledice **najlepše politične prilike** v prosep obeh držav.

Da temu ni tako, sigurno ni naša krivda. Ker mi smo še mlada država, ki rabi **vsaj petdeset let miru**, da izpolni naloge, ki jih upravičeno stavlja na nas v tem delu Evrope civilizacija in kultura. Treba je zaceliti rane, ki jih je našemu narodu vsekalo večstoletno tiranstvo tujcev, treba je napraviti zopet kulturno zanemarjeno in zamočvirjeno zemljo, zgraditi nujno potrebna transportna in prometna sredstva, treba je kulturno dvigniti vsled tujega jarma zanemarjene **ljudske mase** ter ustvariti iz zgodovinsko nastalih torzov **enotno narodno telo z enotno narodno dušo**, da se dvignemo zopet na nivo zapadnoevropskih narodov, katere je srbski narod v srednjem veku ne samo dosegal, ampak tudi že presegal, dokler ga ni zamočvirila turška povodenj.

To je naš **notranji program** za bodoči dve generaciji, ki zahteva **absolutni mir** ob mejah in s sosedi.

Popolnoma drugačen pa je položaj **Italije**. Ujedinjevala se je sicer podobno kot mi, njeni sosede, toda ob znatno hujših krčih. Cavourjevi in Crispijevi spomini svedočijo to. In takrat so vodilni možje italijanskega naroda simpatizirali z nami in napovedovali vstajenje tudi Jugoslovanov. Naj imenujem samo Mazzinija. In mi smo vstali — toda Italija je medtem že 60 let samostojna. Ojačila in konsolidirala se je na znotraj, a sedaj, jaka in nasičena, **išče razmaha**, kje naj bi se uveljavila. Svetovna vojna ji ni dala tega, kar je pričakovala. Južna Tirolska do Brennerja in kamniti Kras so precej današka darila, a od nemških kolonij so jo odrinili močnejši zavezniki. Prebivalstvo narašča letno za 700.000 duš, njene lastne kolonije so manj vredne, izseljevanje v deželo dolarja, ki je

skozi desetletja delalo s prihranki italijansko **plačilno** bilanco aktivno, se zabranjuje — kam z ljudmi? To je tem težje, ker ima Italija rešiti **težka socialna vprašanja agrarne**ga značaja, in išče torej ventil na zunaj, da ne bi prenapetost povzročila eksplozije na znotraj. Na zapad in na sever ne more več, ker tam so premočni narodi, drugod je morje — preostaja torej le še — **Balkan**.

In tu je naša država prva na vrsti. 250.000 km² plodne in bogate zemlje, pa le 13 milijonov prebivalcev, ki bi jih lahko prehranila brez težav 50 milijonov — komu, ki je lačen zemlje, se ne bi skominjalo po njej? Ne da bi jo osvojila morda z orožjem v roki ter jo spremenila kar čez noč v svojo provinco — tega si Italija še ne želi, ker ve, da za to ni zrel položaj v Evropi ter da bi se s tem, brez ozira na bojno hrabrost našega ljudstva, nataknila lahko tudi še na druge, morda še ostrejšje meče kot pa je njen. Ona želi le mirne penetracije in v ta namen razmerje kot ga ima danes z Albanijo, torej **nekako napol kolonijsko**, vsaj začasno, dokler ne bi jabolko dozorelo.

To je pa izključeno. Predrago smo plačali svojo politično svobodo, da bi jo zame-

njali za limone, pomaranče in fige. In naš narod je preponosen in preveč ljubi svojo zemljo, da bi bil v njej suženj kogarkoli. Brez dvoma bi jo branil do zadnje kaplje krvi.

In baš zato smo prepričani, da bo Italija prej ali slej odstopila od svoje obkroževalne politike. Zdelo se je, da je to v zadnjem času že storila. Sicer pa je Jugoslavija ta obroč s **pogodbo z Grško** in pridobitvijo lastne zone v solunski luki ter s prijateljskim razmerjem, ki ga goji do medvojne zaveznice Rumunije, že onemogočila. Tudi smrdeče bombe v obliki falzificiranih dokumentov, kot jih je zažgal 13. t. m. sicer ugledni italijanski list »Giornale d' Italia« **ne upalijo več**. To je izkusil že habsburški Ballplatz, pa si je pošteno ožgal ne samo prstov, ampak tudi obraz. Po našem mišljenju so to **zadnji strelji na umiku**.

Vsled tega zremo z zaupanjem v bodočnost tudi kar se Italije tiče. Prej ali slej bo tudi Italija spoznala svojo zmoto in postali bomo brez dvoma še dobri prijatelji — toda le kot enak z enakim, **kot mož z možem**.

In prepričani smo, da ta čas ni daleč.

S.

Kočevski Mestni zastop in sanacija Mestne hranilnice.

Kočevje sredi aprila 1929.

Da se kočevska nemško-nacional. Bauernpartaj finančno osamosvoji, je l. 1926 s pomočjo z njo politično zvezane neke slovenske stranke ustanovila posojilnico rajfajznovko, Spar- und Darlehenskasse r. z. z. n. z. V vodstvo zavoda so stopili **izključno znani nemško nacionalni voditelji** in zaupniki Bauernpartaj, in sicer le iz mesta, dočim se je zaunikom po deželi prepustilo le nadzorstvo.

Čim je novi zavod zagledal beli dan, so se začeli v lokalnem nemškem glasilu »Bauernpartaj« očitni napadi in ščuvanja proti Mestni hranilnici in Merkantilni banki, v katerih zavodih so sedeli i Slovenci i Nemci skupaj. Po deželi so zaupniki in agitatorji »Bauernpartaj« prirejali pod videzom gospodarskih predavanj ščuvanja proti obema zavodoma, češ, da nihče ne jamči za vloge, da naj se iste hitro dvignejo itd. Na ta način se je pred očmi oblasti, ki se navzlic opozorilom niso ganile, uprizarjal od časa do časa run na Mestno in Merkantilno ter sta oba zavoda vrnila milijone in milijone vlagateljem. Ko se je Merkantilna izčrpala, je prišla svojega glavnega dolžnika tvrdko A. Kajfež, a ko se je tudi ta izčrpala, sta obe podjetji ustavili plačila. Ker je Mestna že l. 1922/23 vložila v Merkantilno stalno vlogo treh milijonov Din, ki je do tega časa narasla s pripisovanjem obresti h kapitalu, na ca 6 milijonov Din, Mestni ni preostalo drugega kot prevzeti z glavnimi upniki tvrdko A. Kajfež z vsemi njenimi podjetji in veleposestvi v sanacijo, katero sanacijo pa so poznejši njeni upravitelji na pobudo nemških nacionalcev pretvorili v drag in uničujoč konkurz, ki Mestni ne obeta veliko dobrega. Vsled tega se je denar iz Mestne hranilnice v **ново na-**

cijonalno rajfajznovko takorekoč kar pretočil in vloge Mestne so padle od 21 milijonov na 13 milijonov Din. Padle pa bi bile še bolj, da ni Mestna via facti izplačila vlog najpreje kar ustavila, sedaj pa izplačuje le po statutih.

Preteklost je pokazala, da je bilo grmenje proti tvrdki A. Kajfež, zlasti pa otvoritev konkurza le **voda na nemško-nacionalni. bauernpartajlovski politični in gospodarski mlin**. S pomočjo državnih oblasti, za katerimi je stala gotova slovenska z bauernpartajlovci zvezana slovenska stranka, so zrastle nemškonacionalni bauernpartajlovci v relativno največjo stranko v mestu, potem ko se je storilo vse, da se Slovence razdvoji in slovenski narodni centrum oslabi. To se je zlasti s pomočjo nekaterih **politikujočih drž. uradnikov** v Kočevju sijajno posrečilo. Ravno ti politikujoči državni uradniki so se nato proti slovenski večini zvezali v Mestni hiši, v občinskem zastopu, z bauernpartajlovci in pripomogli, da so nemški nacionalci zavzeli proti večini Slovencev vse občinske pozicije in naprave in da se zdi, da hoče v **Kočevju nemško nacionalna oholost in nadutost zrasti do neba**.

Neprestano puščanje krvi Mestni hranilnici v korist nemško-nacionalne rajfajznovke je pa končno tudi našim oblastim jelo odpirati oči in Veliki župan ljubljanski je koncem leta 1928 dajal bauernpartajlovski večini v mestnem občinskem odboru ponovni rok, do katerega naj v pomiritev nahujskanih vlagateljev proglase, da mestna občina kočevska jamči z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo za vloge in obresti Mestne hranilnice. Samozavestni bauernpartajlovci se za dane roke niso niti zmenili in tako je bil Veliki župan, ne da bi v varovanje svoje tako briskirane avtoritete ukre-

nil kakšne sankcije, prisiljen, da je enostavno on sam proglasil to jamstvo. Proglasitev tega jamstva je nujna vsled tega, ker tudi oblastni in sodišča vlagajo v Mestno hranilnico denar, zlasti tudi od mladoletnih otrok, in vsled zavožene proglasitve konkurza nad tvrdko A. Kajfež proti Mestni hranilnici težka izguba. Nemški nacionalci so ta korak Velikega župana temeljito ignorirali in ga navzlic želji oblasti niti v svojem lističu niso prinesli ali vsaj omenili. Medtem je prišel 6. januar in stranke so bile vsaj na videz od uplivov na oblasti izločene. Na ukaz oblasti je bila sklicana nato seja mestnega občinskega odbora kočevskega dne 15. januarja t. l. z edino točko: sanacija Mestne hranilnice. Pri tej seji se je videlo vso neodkritosrčnost bauernpartajlovcev v tem vprašanju. Odlok Velikega župana o jamstvu niso dali niti na dnevni red. Ignorirali so popolnoma vprašanje jamstva. Stavili so le predlog, da naj prispeva občina dva milijona, premoženjska uprava pa en milijon Din v svrhu sanacije Mestne, toda le pod pogojem, da prispeva država enak del. Na prigovor slovenske stranke so spremenili besedi »pod pogojem« »v pričakovanju«. Podporo države so utemeljevali s tem, češ, da je država kriva, da je Mestna tako daleč prišla. Ako je država kaj kriva, bi obstojala njena krivda seveda v tem, da leta 1926/27 bauernpartajlovskih hujšakcev proti Mestni hranilnici ni zaprla. Ta predlog »v pričakovanju« se je sprejel od bauernpartajlovcev in njih slovenskih uradniških zaveznikov proti glasovom slovenskih posestnikov, obrtnikov, delavcev itd. Nato se je seveda »pričakovalo«. V tem pričakovanju je politična oblast nagradila bauernpartajlovce in njih slovenske uradniške zaveznike s tem, da jih je potrdila v njih funkcijah v občini, pri Mestni hranilnici, pri Premoženjski upravi itd. Ker pa je bilo tega čakanja le preveč, je končno politična oblast zopet izposlovala nadaljno sejo občinskega odbora z istim dnevnim redom kot 15. januarja. Zdelo se je, da bo to pot prodrlo med bauernpartajlovce prepričanje, da se ne da več jamstva občine za vloge zadrževati in v njih glasilu je na uvodnem mestu priobčil nek nemški funkcionar Mestne hranilnice članek, v katerem priznava in pozdravlja jamstvo. Toda potek seje in sprejeti sklep je pa pokazal, da je pisec tega članka bela vrana. Po dolgih posvetovanjih bauernpartajlovcev v neki gostilni so prinesli 5. aprila k seji sklep odnosno predlog, glasom katerega naj se prizna — torej ponovno! — sklep občinskega odbora iz leta 1881, glasom katerega jamči občina za vloge in obresti Mestne hranilnice z vsoto 10.000 gld., kar je danes Din 5.000, v ostalem pa se napada državo kot krivca na polomu Mestne hranilnice. Značilno za vlogo, ki jo igra manjšina slovenskih zastopnikov kot zaveznikov bauernpartajlovcev je, da so tudi oni kot njih zavezniki zvedeli za ta predlog šele pri seji, ko ga je prečital nemški odbornik Perz in da so se ogorčeno oglašali proti predlogu. Tako prvi šolski vodja Betriani, češ, da bi on kot državni uradnik ne mogel soglašati s predlogom, ki napada državo, odb. Cirk, ki vidi v predlogu le zavijanje in izvijanje ter izjavlja, da ne pride več k seji občinskega odbora, ako se bo tako postopalo. Nato se je oglašil doslej najbolj zvesti nemški zaveznik iz bivše SLS železniški uslužbenec odb. Kovačič, ki tudi graja predlagani sklep, češ, da hodijo Nemci kot maček okoli vrele kaše in da naj se vendar že enkrat sklene, da kočevska občina jamči za vloge in obresti Mestne hranilnice z vsem svojim premoženjem... Nato se je ogorčeno vzdignil nemški odb. dr. Hans Arko, ki je proti »vreli kaši« energično protestiral, v ostalem pa trdil, da zadostuje sklep iz l. 1881 in da se naj Perzov predlog v celoti sprejme. Odb. Pavliček (Nemec) nato posreduje, na kar se, navzlic protestu odb. Cirka, češ, da ta predlog še ne odloči vprašanja, ali jamči mestna občina za vloge in obresti hranilnice ali ne, sprejme prvi del Perzovega predloga v sledečem besedilu: »Mesto Kočevje prizna sklep občinskega odbora mestne občine Kočevje z dne 27. 6. 1881 kot pravnoveljaven in tudi za mestno občino kočevsko obvezen.« Ta sklep pa se glasi, kot že zgoraj povedano, le za 10.000 gld. jamstva, kar predstavlja danes 5.000 Din v naši va-

luti. Obenem se je naročilo županu, da v spremnem dopisu na glavarstvo ta sklep tako razloži, da bo prav...

Nastaja vprašanje: ali po tem sklepu mestna občina za Mestno hranilnico jamči ali ne?

Jasno je, da po tem sklepu ne in da na tem položaju tudi plakati, ki jih je županstvo izdalo, ničesar ne spremenijo, ker kompetentni forum, to je občinski mestni odbor, tega jamstva v svoji seji dne 5. aprila t. l. ni sklenil.

Nastaja vprašanje, čemu bauernpartajlovska relativna večina v mestnem zastopu tako postopa?

Odgovor v Kočevju že vrabci na strehi čivkajo: voditelji bauernpartajlovcev se sanacije Mestne hranilnice boje vsled svoje lastne nemško nacionalne rajfajznovke.

Nastaja vprašanje, kako bodo državne oblasti na ponovno tako briskiranje od strani mestne občine odgovorile?

Mislimo, da o tem ne more biti dvoma. Davkoplačevalci upravičeno pričakujemo, da bo te dvojne in dvomne igre že enkrat konec ter zahtevamo jasnost.

Mnogo pa se je na seji dne 5. aprila opazilo, da ni bilo k seji članov kluba bivše NRS. Sliši se, da so poslali k seji le svojega opazovalca, to pa vsled tega, ker so baje za gornji sklep bauernpartajlovci doznali že pred sejo in se niso hoteli od njih vleči za nos. Razum tega o kakem sporazumnem delu bauernpartajlovcev tudi po 6. januarju ne marajo ničesar slišati, za štafažo in statistične bauernpartajlovcev v občinskem odboru se pa ta skupina lepo zahvaljuje, radi česar je pričakovati lokalno dalekosežnih sklepov.

Tedenske vesti.

Veseli uskrs želi našim bratom pravoslavne vere Uredništvo.

Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander prebije letošnje poletje z visoko svojo rodbino zopet na našem Bledu.

Sodnim predstojnikom okrajnega sodišča v Kočevju je imenovan gospod dr. Matija Lavrenčič, deželnosodni svetnik in predstojnik okrajnega sodišča v Kozjem.

Pomilostitev vseh visečih ali neizterljivih carinskih in finančnih kazni je podpisal te dni N. V. kralj Aleksander.

Križi in težave mesta Kočevje.

(Dopis izven uredništva.)

Zadnja številka v Kočevju izhajajočega lista »Wahrheit« je prinesla pod naslovom »Gewerbe, Industrie und unsere Sparkasse« točen opis historijata, kako je prišlo po nepotrebnem naše mesto v gospodarsko zagato, iz katere je že samo pri polovični dobri volji še vedno lahko najti ugoden izhod.

Mestna hranilnica kočevska je sklenila zano z drugimi upniki s tvrko A. Kajfež in Merkantilno banko v Kočevju konzorcijalne pogodbe, ki bi v redu izvrševane morale ščititi interese kočevskega mesta. Pogodbe so bile dobre; na njih so delali strokovnjaki; tvrdka A. Kajfež je pokazala vso dobro voljo, da jih izvrši do pičice. Njeni obrati so delali za upnike s polno paro; zasiguran je bil isti lep donos, ki bi omogočal sanacijo vseh gospodarskih neprilik kočevskega mesta, ki jamči za Mestno hranilnico kočevsko. Upniki — med njimi tudi Mestna hranilnica kočevska — so sprejeli v upravo celotno Kajfežovo imovino, dobili so v svoje roke tako dalekosežna pooblastila, da bi bili lahko vsak čas, kadarkoli bi bili samo hoteli, prevzeli tudi njeno lastništvo, isto po svoji mili volji vnovčili in se naplačali brez dragega konkurznega postopanja, ki preti uničiti sploh vsako kritje upnikov. Intrigantstvo, kako ubiti slovensko podjetništvo v mestu, in pa želja po politični osveti napram tedanjemu županu in od tedanje večine občinskega odbora priznanemu voditelju kočevskih Slovencev gosp. dr. Ivanu Sajovicu je po znanih zapleknih obrezuspešila izvrševanje konzorcijalnih pogodb, iztuhtala Kajfežu konkurz in uničila po nepotrebnem svoje lastno kritveno premoženje. Prokleto drago bo plačevalo naše mesto te peklenske načrte majhne klike ljudi v Kočevju, ki iščejo le svojo korist ter se ne menijo za občnost. — »Danes meni,

jutri tebi« — to prislovico mora uvaževati zlasti trgovski svet in ni še vseh dni večer. Po sanaciji Mestne hranilnice kočevske, kdo zna, kaj še pride! — Kampanja proti dr. Iv. Sajovicu, zamišljena v Kočevju, odobrena v Ljubljani in blagoslovljena v Dolenji vasi, pojde na žepe davkoplačevalcev naše občine. To stoji in zastoj je vsako skrivanje pred tem dejstvom. — Od zunaj ni pomoči in je ne bo, ker ni odkritosti. Na eni strani se sprejemajo sklepi, ki se jih hoče s tendencioznimi poročili na drugi strani zopet ovreči. Ne prikrivajmo si dejstva, da nikdar ne more biti v načrtu Alojzija Kresseja, dr. Janeza Arka in raznih Romov sanacija Mestne hranilnice kočevske, ker gre ta proti njihovim koristim in koristim konkurenčnega zavoda, s katerim so imenovani zvezani na življenje in smrt. — Mestna hranilnica kočevska bi bila lahko v konzorciju upnikov odločala — brez nje se ni smelo zgoditi ničesar. Po svojem gerentu se je te svoje najvažnejše pravice slovesno odpovedala iz strahu pred — dr. Sajovicem. Kdor more verjeti, da je to storil njen gerent brez vednosti kočevskega nemškega vodstva, naj verjame, če se je skregal s pametjo. In vodje so: Alojzij Kresse, dr. Janez Arko in bratje Rom. To stoji. Ako pa je odločil tako sam njen gerent, naj se ga prime, ker je odškodninsko odgovoren, ker ni ščitil koristi zastopanega zavoda ter je mirno prepustil drugje odločati o žepih kočevskih davkoplačevalcev.

Gerent dr. Štefan Rajh je zadosti odločno varoval pravice Mestne hranilnice kočevske. Z rekurzom proti otvoritvi konkurza je povdaruil kršitev sklenjenih konzorcijalnih pogodb in voljo po njem zastopanega zavoda, da ta ne bo mirno trpela takega postopanja konzorcijalnih tovarišev. Vsled tega je moral iti. Ker se ne bi dobilo v celem Kočevju Slovenca in ne pametnega gospodarja, ki bi si hotel pustiti s konkurzom razmetati svoje lastno kritveno premoženje (NB! S konzorcijalno pogodbo je bila Mestna hranilnica poleg neomejene uprave Kajfežove imovine v dani mi pooblastili tudi solastnica te imovine), je prišel gerent iz Ribnice, z vednostjo kočevskega nemškega vodstva in dolenjevaško pomočjo v Kočevje in Mestna hranilnica kočevska ter po njej kočevski davkoplačevalci v nepopravljivo škodo, za katero ne more biti nikdo drugi odgovoren kot oni, ki so vse to povzročili. — Tako stoje stvari danes; vsako skrivanje pred dejstvi je smešno.

Konkurzno postopanje je ugodno pospeševalo seveda tudi še poslovno profitarstvo. Sijajno razdeljene vloge — eden upravlja, drugi nadomestuje, tretji toži in zastopa — a premoženje gine ter — kopni kot sneg v aprilu, saj plačajo Kočevjarji!

Lesna zaloga je bila vredna ob začetku konkurza tvrdke A. Kajfež 1.650.000 Din. Kaj se je dobilo zanj? Strokovnjak je dosegel te-le cene: za testone 460 Din za 1 m³. Pri tem blagu je bilo 80% 9 in 10 col širokih. Za jelovino so dobili te-le cene: za I., II. in III. 12 mm deske od 16 cm širine dalje 600 Din frko vagon Kočevje, za 18 mm deske 500 Din, za I., II. in III. 12 mm, od 10 do 15 cm 400 Din, IV. od 10 do 15 cm 12 mm 370 Din, I., II., III. in IV. 8—10 cm 12 mm 370 Din, I., II. in III. 10—15 cm 18 mm 375 Din, IV. od 10—15 cm 18 mm 345 Din. Vse blago je bilo 4 m dolgo. Običajen razglas v dnevnih listih bi bil prinesel gotovo vse druge cene. Zakaj se ni les prodajal na javni dražbi, ko je bilo zanj toliko reflektantov? Zakaj kar lepo na tihem, pod roko? Ta uganka ni nerazrešljiva.

Tudi Jelovbreg — Vršiče se prodaja pod roko. Upajmo, da bo vsaj tukaj znala Mestna hranilnica kočevska varovati svoj interes.

Koliko so še v igri drugi interesi raznih pospeševalcev konkurza tvrdke A. Kajfež, bo pokazala javna dražba nepremičnin, ki se bo vršila 2. maja t. l. v Kočevju. Pravijo, da sta dva odločujoča činitelja v provajanju Kajfeževega konkurza po svojih zvezah vrlo živo interesirana na vinski trgovini, drugi zopet na žagi itd. Javna dražba bo pokazala tudi to lice.

Notus.

Izdajatelj in urednik: Ferdo Jonke, Kočevje. Tiskarna »Slovenija« v Ljubljani, Wolfova ul. 1. Predstavnik za tiskarno: Alb. Kolman v Ljubljani.